

Кумита оид ба таҳсилоти ибтидоӣ ва
миёнаи касбии назди Ҳукумати
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Funded by
the European Union

БАРНОМАИ ТАЪЛИМИИ МОДУЛИИ КАСБИ «МОШИНАЧИИ АВТОКРАН»

Соҳа: **Соҳтмон**

Касб: **Мошиначии автокран**

Рамзи касб: **CI 8343** (Стандарти байналмилалӣ таснифоти
машғулиятҳо-2008)

Миқдори модулҳо: **11**

Сатҳҳои Таснифоти миллии таҳассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон: **3**

Тафсир: **01/соли 2025**

САЛОҲИЯТ

ТРЕНИНГ

МАҲОРАТ

ДОНИШ

РУШД

МАЛАКА

ОМУЗИШ

ТАҶРИБА

Барномаи таълимии модулии касби «Мошиначии автокран» дар доираи татбиқи Лоиҳаи «Кӯмаки Иттиҳоди Аврупо ба соҳаҳои маориф ва меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон» дар ҳамкорӣ бо Кумита оид ба таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои зинаи таҳсилоти ибтидоии касбӣ таҳия шудааст.

КУМИТА ОИД БА ТАҲСИЛОТИ ИБТИДОӢ ВА МИЁНАИ КАСБИИ НАЗДИ ҲУКУМАТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

МОШИНАЧИИ АВТОКРАН

Барномаи таълимии модули дар асоси стандарти салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран» таҳия гардидааст.

Барномаи таълимии модули касби «Мошиначии автокран» дар ҷаласаи Кумита оид ба таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз _____ № _____ баррасӣ гардидааст.

Таҳиягарон:

№	Ному насаб	Вазифа	Ташкилот
1.	Назарзода Ҷамолиддин	Муовини сардори Раёсати таҳсилоти ибтидоии касбӣ	Кумита оид ба таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
2.	Шарипов Давлатмурод	Омӯзгори фанҳои тахассусӣ	Муассисаи давлатии таълимии «Литсейи касбии техникии шаҳри Ваҳдат»
3.	Тағоев Маҳмадназар	Мошиначии автокран	Муассисаи давлатии «Нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳияи Рудакӣ»

Модераторҳо (миёнчиҳо):

Данило Анищенко – коршиноси калидӣ оид ба таҳсилоти касбӣ-техникӣ ва омӯзиш;

Бахтиёров Озар – супервайзер оид ба методологияи таълим дар асоси салоҳият.

Мундариҷа

Ихтисорот	5
Муқаддима.....	6
Мафҳумҳо	7
Тавзеҳоти умумии касби «Мошиначии автокран».....	10
Захираҳо:	11
Талабот ба таҳассуси омӯзгорон	12
Талабот ба таълимгирандагон	12
Малакаҳои бақортаъминкунии касби «Мошиначии автокран», сатҳи 3-юми Таснифоти миллии таҳассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон	12
Рӯйхати адабиётҳо	14

Ихтисорот

ТАС	Таълим дар асоси салоҳият
ТИКТО	Таҳсилоти ибтидоии касбӣ-техникӣ ва омӯзиш
DACUM	Усули таҳлили функционалӣ (аз ихтисороти « D eveloping a c urricul um », яъне «таҳияи барномаҳои таълимӣ»)
ТМТ ҚТ	Таснифоти миллии таҳассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон
СС	Стандарти салоҳият
ВС	Воҳиди салоҳият
ЭС	Элементи салоҳият
МИ	Меъёрҳои иҷро
МБ	Малакаҳои бақортаъминкунӣ
СБТМ/ISCO	Стандарти байналмилалӣ таснифоти машғулиятҳо (International Standard Classification of Occupations)
ТМ ҚТ	Таснифоти машғулиятҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон
ТИК/ИСТ	Технологияҳои иттилоотӣ-коммуникатсионӣ (Information and communication technologies (ICT))
ҲМТБ	Ҳифзи меҳнат ва техникаи бехатарӣ
ҚДММ	Қамъияти дорои масъулияти маҳдуд
ТС	Салоҳиятҳои фароумумӣ (Transversial Competencies)
СВ	Салоҳиятҳои заминавӣ (базавӣ) соҳаи сохтмон (Construction Basic)
СИ	Соҳаи сохтмон (Construction Industry)

Муқаддима

Ислоҳоти иҷтимоӣ - иқтисодӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон навсозии низоми таҳсилоти ибтидоии касбӣ-техникӣ ва омӯзиши ҷумҳуриро тақозо менамояд. Айни ҳол Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тадбирҳои зиёдеро барои самаранок гардондани низоми мазкур андешида истодааст. Яке аз тадбирҳои басо муҳим гузариш ба низоми нави таълим – методологияи таълим дар асоси салоҳият (ТАС) мебошад, ки дар санадҳои меъёрии ҳукукии зерин инъикос гардидааст:

- Стратегияи миллии рушди маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030;

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи тайёр намудани мутахассисон бо назардошти талаботи бозори меҳнат»;

- Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- Тартиби таҳия ва эътирофи стандартҳои салоҳияти ҳар як касб;

- Тартиби таъмини сифати тахассусҳо ва тасдиқунии тахассусҳо;

Дар баробари ин, дар Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 равшан гуфта шудааст, ки дар кишвар рушди «таҳсилоти салоҳиятнокии касбӣ» бо ворид намудани методологияи таълим дар асоси салоҳият зарур аст.

Методологияи мазкур салоҳияти баланди касбии таълимгирандагонро таъмин мекунад, муносибати масъулиятнокро ба кор ташаққул медиҳад, мутахассисро мутобиқи талаботи тахассуснокии бозори меҳнат омода мекунад.

Инчунин, методологияи ТАС ба ташаққул додани «салоҳиятнокии касбӣ» нигаронида шуда, ба ғайр аз омодагии касбӣ дар раванди таълим, ба ҳар як мутахассис барои аз худ кардани сифатҳои шахсии муҳим, аз ҷумла, мустақилият, ташаббускорӣ, қобилияти қабули қарорҳои масъулиятнок, чандирии тафаккур, маҳорати доимо таълим гирифтани, азнавқунии донишҳо ва баланд бардоштани фарҳанги касбии худ мусоидат менамояд.

Малакаҳои касбӣ тариқи аз худ намудани салоҳиятҳои фароумумӣ ва заминавӣ ташаққул меёбанд. Салоҳиятҳои фароумумӣ муносибати инсонро ба иҷрои масъалаҳои касбӣ ташаққул медиҳанд, тарбияи ҷунин мутахассисро таъмин менамоянд, ки дар бозори меҳнати дохилӣ ва хориҷӣ талабот дорад.

Барномаи таълимии модуль барои муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ бо муҳлати таҳсили 1 сола дар доираи Лоихаи «Кӯмаки Иттиҳоди Аврупо ба соҳаҳои маориф ва меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон» таҳия шудааст.

Барномаи таълимии модули барои ҳар як касб таҳияшуда бештар ба таълими амалӣ нигаронида мешавад, ки ҷунин дониш, маҳорату малака ва муносибат, яъне салоҳияти хатмкунандагонро таъмин менамояд, ки дар бозори меҳнат рақобатпазиранд.

Зимни таълими модуль омӯзгор таълими назариявӣ ва амалиро якҷақта дар замина (база)-и муассисаи таълимӣ ва ё истеҳсолот мегузаронад.

Инчунин, дар раванди таълим диққати махсус ба ташаққул додани малакаҳои бақортаъминкунӣ дода мешавад. Малакаҳои бақортаъминкунӣ ин ҳамон салоҳиятҳои калидӣ мебошанд, ки барои ҳар шахсе, ки ҳаёти худро ба нақша мегирад ва фаъолияти касбии ояндаи худро фикр мекунад, зарур мебошад.

Ташаккулдиҳии ҳуди малакаҳоро омӯзгор дар ҳар машғулият тибқи сатҳи таҳассус, мақсад, вазифаҳои модул, натиҷаҳои он амалӣ менамояд. Машғулиятҳоро ба нақша гирифта, усулҳои интерактивиро истифода мебарад.

Барномаи таълимии модули касби «Мошиначии автокран» мутобиқи принципҳо ва талаботи методологияи ТАС дар асоси Стандарти салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран» таҳия гардидааст. Барнома мундариҷаи ҳар модуло муфассал мекушояд ва истифода бурдани усулҳои интерактивиро дар омӯзиш тавсия медиҳад. Раванди омӯзиш ҳама домана (спектр)-и воҳидҳои салоҳият, аз ҷумла, фароумумӣ (трансверсали) ва малакаҳои бақортаъминкуниро дар бар мегирад.

Машғулияти амалӣ мутобиқи барномаи таълимӣ дар замина (база)-и муассисаи таълимӣ, дар майдончаи махсуси таълимӣ гузаронида мешавад. Ғайр аз ин, раванди омӯзиши касбӣ гузаронидани таҷрибаомӯзии истехсолиро дар ташкилот, корхона ва муассисаҳо дар бар мегирад.

Таҷрибаомӯзии истехсолӣ дар корхонаҳое мегузарад, ки таълимгирандагон зери роҳбарии мошиначии автокрани таҷрибадор малакаҳои касбии дар раванди таълим гирифтаашонро такмил ва ташаккул медиҳанд.

Яке аз принципҳои асосии методологияи ТАС – ин ҳамкории шарикӣ муассисаи таълимӣ бо корфармо махсуб меёбад. Муассисаи таълимӣ бо корфармо оид ба гузаштани таҷрибаомӯзии истехсолии таълимгирандагон, пеш аз анҷоми омӯзиш шартномаи тарафайн мебандад. Дар доираи Лоиҳаи мазкур вобаста ба ин кумитаҳои соҳавӣ вобаста ба соҳаҳои нассочӣ ва сохтмон ташкил карда шудаанд.

Барномаи таълимии мазкур дар ҳамаи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ ва омӯзиш, ки тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқи фаъолияти амалӣ кардани барномаҳои таълимиро доранд, истифода бурда мешавад.

Мафҳумҳо

Барномаи таълимии модули дар асоси салоҳиятҳо – ҳуҷҷати дорои дониш, маҳорат, малака ва муносибатҳои асосие, ки бояд аз рӯйи ҳар воҳиди салоҳиятҳои модули дар алоҳидагӣ гирифта шуда, аз худ карда шаванд. Он иборат аст, аз номгӯйи элемент/меъёрҳои иҷроӣ воҳидҳои салоҳият, тавсияҳои соатҳо барои ҳар мавзӯ.

Барномаи таълимии модули дар асоси салоҳиятҳо - ҳуҷҷати ифодакунандаи муҳтаво ва меъёрҳои таълим, ки ба модулҳои (воҳидҳои пурра ва мустақили) таълимӣ тақсим карда шудааст, ки таълими ҳар як модул ташаккули як ё гуруҳи салоҳиятҳоро таъмин мекунад.

Баҳодиханда – мутахассис/коршиноси баландихтисоси махсус омодашудаи соҳа (бригадир/устои истехсолот, коргари таҷрибадор, омӯзгорони ТИҚТО/коллек, муассисаҳои олии таълимӣ), ки аз омӯзиш гузаштааст ва соҳиби сертификати мувофиқи «Баҳодиханда» мебошад.

Баҳодихӣ дар асоси салоҳият – ин раванди ҷамъоварии далелҳо ва дар асоси онҳо қабули қарор оид ба доштан ё надоштани салоҳиятҳои касбии дар

барномаи таълимӣ ё модулиҳои алоҳидаи он муқарраргашта аз ҷониби таълимгиранда ё хатмкардаи барномаи таълимӣ.

Банақшагирии баҳодихӣ – раванде, ки қадамҳои ташкил намудани баҳодихиро барои шахси ваколатдор, корфармоён, маъмурияти муассисаҳои таълимӣ, омӯзгорон, баҳодихандагон ва номзадҳои баҳогирандаро муайян мекунад.

Бастаи баҳодихӣ – маҷмӯи ҳуҷҷатҳои дарбаргирандаи предмети баҳогузори, меъёрҳо ва далелҳои иҷро солоҳиятҳо, ҷои баргузори баҳодихӣ, усул ва воситаҳои интихобшудаи баҳодихӣ.

Воҳиди салоҳият – ин баёноти кӯтоҳи натиҷаи вазифаҳои салоҳият мебошад, ки маълумот дар бораи дониш, маҳорат, малака ва муносибати дорад (дар бораи мақсадҳои воҳиди салоҳият ва доираи малакаҳое, ки ба онҳо тааллуқ дорад, васеъ маълумот медиҳад).

Воситаҳои баҳодихӣ – восита ва амалҳо, ки барои ҷамъоварӣ ва тафсир (интерпретатсия)-и далелҳои дорои салоҳиятҳои таълимгирандагон ҳангоми қабули қарорҳо аз ҷониби баҳодихандаҳо истифода мешаванд.

Касб – тарзи машғулият, намуди фаъолияти меҳнатие, ки тайёрии муайян, мавҷудияти донишҳои зарурӣ, маҳорат, малака ва салоҳиятнокиро талаб менамояд, ки дар натиҷаи омӯзиши махсус ё таҷриба ба даст оварда мешавад.

Корпажӯӣ (эргономика) – илм оид ба муҳайё кардани шароити мувофиқи меҳнат барои мусоидат дар афзоиши маҳсулнокии он, мувофиқкунонии уҳдадориҳои мансабӣ, ҷойҳои корӣ, пуржа (предмет) ва объектҳои меҳнат, инчунин барномаҳои компютерӣ барои меҳнати нисбатан самаранок ва бехатари коргар бо назардошти хусусиятҳои ҷисмонӣ ва равонӣ.

Малака – қудрат ва тавоноӣ дар иҷрои коре, ки дар натиҷаи машқу тамрин ва гирифтани донишу таҷриба дар табиати инсон пайдо мешавад.

Маҳорат – фаъолияти, ки дар инсон дар натиҷаи таълим ва такрори бисёрқарата ҳосил шуда, баъд ба раванди бошууруна табдил меёбад ва имкон медиҳад, ки шахс натавонад дар шароити муқаррарӣ, балки дар шароити тағйирёбанда низ амал кунад.

Модул – блоки анҷомдодашудаи ҳаҷми муайяни иттилооти таълимӣ барои иҷрои фаъолияти мушаххас зарур. Вобаста аз талабот ба омӯзиш модулиҳои мушаххас таҳия мешаванд ва онҳо метавонанд, аз як то якчанд воҳидҳои салоҳиятҳоро дар бар гиранд.

Меъёр – нишона ё андозае, ки дар асоси он баҳодихӣ, муайянкунӣ ё таснифи чизе анҷом дода мешавад.

Салоҳиятнокӣ – соҳиб будан ба дониш, малакаву маҳорат ва муносибат, ки барои фаъолияти пурсамар дар соҳаи муайян зарур аст.

Салоҳиятҳои умумифарҳангӣ – ин маҷмуи дониш, малака ва унсурҳои таҷрибаи фарҳангӣ, масъулият ва мустақилият мебошанд, ки ба шахс имкон медиҳанд дар муҳити иҷтимоӣ-иқтисодӣ бо истифода аз ин унсурҳо мавқеи худро озодона муайян кунанд ва муносибати шахсро барои иҷрои вазифаҳои касбӣ ташаккул диҳад. Салоҳиятҳои умумифарҳангӣ воҳидҳои салоҳиятҳои фароумумӣ, заминавӣ ва малакаҳои бақортаъминкуниро дар бар мегиранд.

Салоҳиятҳои касбӣ – ин маҷмуи дониш, маҳорат ва малакаҳо, ки ба шахс иҷроӣ супоришҳо ва ҳалли вазифаҳои касбиро дар вазъиятҳои стандартӣ ва тағйирёбанда имкон медиҳад. Салоҳияти касбӣ воҳидҳои салоҳияти касбӣ ва хусусиятиро дар бар мегирад.

Стандарти салоҳияти касб – ин ҳуҷҷатест, ки ҳадди ақали талаботи меъёриро ба салоҳияти барои касби мушаххас зарурӣ муайян мекунад ва талабот ба салоҳияти касбӣ ва умумифарҳангии шахсиро дар бар мегирад.

Тартибот (протседураҳо) – ин иттилоот ё дастурамале, ки ба номзад/баҳогиранда ва баҳодиханда барои баргузори ва қайди баҳо муқаррар мешаванд.

Таснифоти миллии таҳассусҳо (ТМТ) – ҳуҷҷати меъёрие, ки ҷаҳорҷӯбахоро муайян ва ҳамаи ихтисосҳои дар сатҳи миллий эътирофшударо идора менамояд. Таснифоти миллии таҳассусҳо дорои ҷаҳорҷӯбахое мебошад, ки аз якҷанд сатҳ иборат буда, ҳар яки онҳо дар нишондиҳандаҳо (дискрипторҳо)-и салоҳиятҳо, ки алоқаҳои таҳассусии байнибахширо дар бар мегиранд, тасвиф карда шуда, ҳамчунин, додани ҳуҷҷати намунаи давлатӣ дар бораи соҳиб шудан ба ихтисос дар он роҳандозӣ карда мешавад.

Таҳассус – камолоти касбии шахс ва дараҷаи омодагии он барои иҷроӣ намудҳои корҳои мушаххас, ки бо мавҷудияти салоҳиятҳои аз ҷониби корфармоён эътирофшуда муайян гардида, бо ҳуҷҷати намунаи давлатӣ тасдиқ карда мешавад.

Таълими истеҳсолӣ – як ҷузъ (компонент)-и асосии раванди таълим барои мустаҳкамкунии дониш, малака, маҳорат ва муносибат (салоҳият)-и таълимгирандагон дар устохона, озмоишгоҳ, машқгоҳ, хоҷагиҳои таълимӣ ва дигар сохторҳои муассисаи таълимӣ гузаронида мешавад.

Таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ – як ҷузъ (компонент)-и асосии раванди таълим барои мустаҳкамкунии дониш, малака, маҳорат ва муносибат (салоҳият)-и таълимгирандагон барои осонии баромадан ба бозори меҳнат. Таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ дар истеҳсолоти мушаххас, дар шароити истеҳсолоти амалкунанда гузаронида мешавад.

Таълим дар асоси салоҳият – муносибат ба таҳсилоти касбӣ-техникӣ ва омӯзиш, ки он ба чӣ тавр дар ҷои корӣ шахс корро иҷро карда метавонад, таъя мекунад.

Таълими амалӣ – ин ҷузъ (компонент)-и раванди педагогӣ дар замина (база)-и устохонаҳои таълимии муассисаҳои таълимии ибтидоии ташаккулдиҳандаи салоҳиятҳои таҷрибавӣ ва касбӣ.

Усулҳои баҳодиҳӣ – усулҳои истифодашавандаи ҷамъоварии далелҳо барои баҳодиҳии салоҳиятҳои таълимгирандагон/номзадҳо, аз ҷумла, раъйпурсӣ, тестгузаронӣ, мусоҳиба бо таълимгирандагон, мушоҳидаи мустақим, тақризи ҷониби сеюм.

Тавзеҳоти умумии касби «Мошиначии автокран»

Мошиначии автокран иҷрои як қатор уҳдадорӣ ва вазифаҳои зиёди маҷмӯи муайяни салоҳиятҳоро талаб намуда, барои сифатнок ва сари вақт амалӣ кардани фаъолияти корӣ дар доираи касб имкон медиҳад.

Бо ёрии аломатҳои махсус мошиначӣ бо ҳамкори худ-чангакбанддар алоқа бошад. Барои фаъолияти бомувафақияти кори мошиначии автокран бояд, донишу малакаи зарурӣ оид ба сохтор ва хусусиятҳои он, ки ба ӯ вобаста аст дошта бошад. Масалан вай бояд донанд, ки таҷҳизот чи тавр кор мекунад, андозаи борбардориаш чанд аст, бо кадом қоидаҳо бор кардан ва фаровардан иҷро мешавад.

Дар ҷои кори нав мошиначӣ ҳатман дастури техникаи беҳатарӣ ва ҳифзи меҳнаторо донанд ва аз муоинаи тиббӣ гузашта бошад.

Баъдан, ин чорабиниҳо мунтазам на кам аз як маротиба дар як сол гузаронида мешавад.

Ба идоракунии автокран танҳо кормандони ихтисосманд, ки шаҳодатномаи ҳуқуқи истифодаи автокран ва ҳуччати ронандагӣ бо категорияи мувофиқ дошта бошад, роҳ дода мешаванд. Дар ҳолати набудани шаҳодатномаи мазкур фаъолият намудани он, қатъиян манъ аст.

Кор бо автокран хатарҳои зеринро дорад: осеббинӣ аз барқ, чаппашавии кран, афтодани борҳои интиқолдиҳанда. Аз ҳамин сабаб мошиначӣ бояд дар вақти корӣ бо либос ва пойафзоли махсус кор кунад. Кор бо мавҷуд набудани лавозимотҳои муҳофизатӣ вайронкунии қоидаҳои беҳатарӣ дар истеҳсолот ба ҳисоб меравад.

Пеш аз он, ки бо автокран корро оғоз намояд, мошиначӣ бояд ҳолати техникӣ ва ҳамаи механизмҳоро санҷад, фосила ва масофаи зарурӣ барои иҷрои тағири самти ҳаракатҳои (манёвр) заруриро аниқ намояд, вазни борро донанд, кадоме аз борбардориҳои техникаи муайяншуда зиёд набошад. Инчунин корманд санҷиши механизмҳоро дар гашти бекор (холостой) гузаронад. Агар дар ягон лаҳза мошиначӣ носозӣ ва нуқсонро пай барад, то он даме, ки онро бартараф накунад ҳуқуқи кор карданро надорад.

Ҳангоми кор мошиначӣ ба хонача (кабина) шахсони бегонаро роҳ надихад, ҷои кории худро то он даме, ки бор пурра чудо нашудааст тарк накунад. Вайронкунии ин қоидаҳо ба фалокатҳои ҷиддӣ оварда расониданаш мумкин, барои ин чораҷӯиҳои қатъӣ таъин карда мешавад.

Захираҳо:

Таҷҳизот/дастгоҳи зарурӣ • Телферҳо • Тренажер барои автокран • Таҷҳизоти маҳдудкунии борбардорӣ Асбобу анҷом • Маҷмӯи калидҳо • Калидҳо (печмуҳрагӣ, бозшаванда) • Домкрат • Лампаи равшанидиҳӣ • Болға, путк • Монтировка • Қабатакҳо (Прокладкаҳо) • Баллон (шинаи эҳтиётӣ) • Шприц барои равшанмоӣ Маводи сарфшаванда • Таноби кашанда • Сӯхон • Аломатҳои огоҳикунанда • Аломатҳои бозист • Таноб (канат)-и борбардор • Страпҳои гуногун • Лампаи лаҳимкорӣ • Маводи зидди сӯхтор • Литол • Веретёнка • Солидол • Нигрол • Равған • Солярка • Бензин • Антифриз • Антикор (барои зангзанӣ)	Маводи таълимӣ • Стандарти салоҳиятҳои касби «Мошиначии автокран» • Барномаи таълимии модуль • Коркарди методии машғулият, нақшаҳо ва воситаҳои баҳодиҳӣ, тавсияҳои методӣ вобаста ба касби «Мошиначии автокран» • Китобҳои дарсӣ оид ба автокран • Воситаҳои айёнии таълимӣ (маводи видеой, рӯнамоиҳо) • Маводи зарурии дафтардорӣ (канселярӣ) • Дастури таълимӣ барои методистҳо ва омӯзгорони низоми ТИКТО ҚТ «Усулҳои ҳамгироии (интерактивии) таълим» • Стандартҳои соҳаи сохтмон Таҷҳизоти таълимӣ • Компютер • Принтер • Проектор • Тахтаи электронӣ/экран Воситаҳои ғимоявии инфиродӣ • Пойафзоли махсус • Либоси махсус • Дастпӯшҳо • Тоскулоҳ (каска)
---	--

Талабот ба тахассуси омӯзгорон

Омӯзгороне, ки сатҳи 3-юми ТМТ Ҷумҳурии Тоҷикистонро аз рӯи касби «Мошиначии автокран» меомӯзонанд, бояд ба талаботи умумии зерин ҷавобгӯ бошанд:

- донишҳои касбии дидактикӣ ва методологияи ТАС доштан;
- методикаи таълими салоҳиятхоро доро будан;
- на кам аз 5 соли таҷрибаи кории мошиначии автокран доштан;
- ҷисмонӣ ва равонӣ солим будан;
- паст набудани сатҳи тахассуси омӯзгор аз сатҳи 4 - уми ТМТ Ҷумҳурии Тоҷикистон барои дарсдиҳӣ дар муассисаи таълимии ТИКТО;
- аз муоинаи тиббӣ гузаштан.

Талабот ба таълимгирандагон

Хоҳишмандоне, ки мехоҳанд касби «Мошиначии автокран»-ро омӯзанд ва салоҳияти сатҳи 3-юми ТМТ Ҷумҳурии Тоҷикистонро азхуд кунанд, бояд ба талаботи умумии зерин ҷавобгӯ бошанд:

- маҳорати ба таври шифоҳӣ ва хаттӣ муошират кардан;
- пешниҳод кардани ҳуҷҷатҳо мувофиқи талаботи муассисаи таълимӣ;
- доштани шаҳодатномаи ронандагӣ мувофиқи дараҷаи муайяншуда;
- гузаштан аз муоинаи тиббӣ.

Малакаҳои бақорताъминкунии касби «Мошиначии автокран», сатҳи 3-юми Таснифоти миллии тахассусҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон

Малакаҳои бақортаъминкунӣ	Малакаҳоеро, ки қорфармоён ҳамчун зарурӣ муайян мекунанд
Муоширате, ки ба самаранок ва мутаносиб (мавзун) будани муносибатҳо байни ҳамкорон ва мизочон/фармоишгарон мусоидат менамояд	- гӯш кардан ва шунидан; - бо забони модарӣ ва дигар забонҳо сухан рондан ва навиштан; - мубодилаи иттилоот кардан; - риоя кардани одоб дар муносибат бо ҳамкорон/мизочон; - бо забони хориҷӣ дар сатҳи миёна муошират кардан.
Қор дар даст, ки ба муносибатҳои кории самаранок ва дастоварди натиҷаҳо мусоидат менамояд	- муайян кардани нақши худ дар ҳайати даста; - муайян кардани тарафҳои қавии аъзоёни даста; - дар даста дар ҳолатҳои гуногун қор кардан, мисол дар ҳалли масъалаҳои бухронӣ; - суботқор будан.
Маҳорати ҳал намудани мушкилоте, ки барои ба даст овардани натиҷаҳои самаранок мусоидат менамояд	- зоҳир намудани мустақилият ва ташаббусқорӣ дар ошқор ва ҳал кардани мушкилот; - қарорҳои эҷодқорона ва навоварона (инноватсионӣ) таҳия кардан; - истифодаи як қатор стратегия барои ҳалли мушкилот; - ғавран ва самаранок ҳал намудани мушкилоти мизочон.
Ташаббус ва уҳдабарой, ки барои ба дастоварии натиҷаҳои навоварона (инноватсионӣ) мусоидат менамояд	- эҷодқорӣ ва идроки эҷодӣ; - зоҳир намудани ташаббусқорӣ ва уҳдабарой; - омода будан ба навоварӣ (инноватсия); - дастгирӣ кардани қарорҳои навоварона (инноватсионӣ).

Банақшагирйва ташкили фаъолияте, ки банақшагирии стратегии дарозмуҳлат ва кӯтоҳмуддатро таъмин менамояд.	- гузоштани мақсадҳои мушаххас ва натиҷаҳои кор; - таҳияи нақша/барномаҳои стратегӣ, дарозмуддат ва ҷорӣ; - банақшагирии кор ва истифодаи захираҳо; - идоракунии вақт ва афзалиятҳо; - ҳамоҳангсозии вазифаҳо барои худ ва дигарон; - пешбурди баҳисобгирӣ.
Худидоракуние, ки ба қаноатмандӣ ва рушди кормандон мусоидат менамояд	- мавҷуд будани диди шахсӣ ва мақсадҳо; - боварӣ ба ғояҳо ва диди шахсӣ; - масъулиятнокӣ; - устувории ахлоқӣ; - риояи одоб (этика) ва зебошиносӣ (эстетика).
Омӯзише, ки ба мунтазам ташаккулёбии фаъолияти кормандон/ширкатиҳо ва ноил шудан ба натиҷаҳои мусбӣ мусоидат менамояд	- эътирофи зарурати таълим бо назардошти тағйиротҳо; - омода будан ба сарфи вақт ва саъю кӯшиш ба омӯхтани малакаҳои нав; - хоҳиши таълим дар ҷойи кор ва берун аз он; - самимият барои ғояҳо ва усулҳои нав; - идоракунии худомӯзӣ; - истифодаи таълим ба масъалаҳои «техникӣ» (масалан, омӯзиши маҳсулот) ва «мушкилоти одамон» (масалан, ҷанбаҳои байнишахсиятӣ ва фарҳангии кор); - иштирок дар раванди ташаккулёбии пайваста.
Технологияе, ки барои ҳалли самараноки вазифаҳо мусоидат менамояд	- доштани малакаҳои заминавии технологияи иттилоотӣ; - хоҳиши аз худ кардани малакаҳои нави технологияи иттилоотӣ; - доштани донишҳо оид ба ҳифзи меҳнат, беҳбудсозӣ (санитария)-и истеҳсолӣ ва беҳдошт (гигиена) барои истифодабарии технологияҳо; - доштани тавоноии ҷисмонии мувофиқ; - риояи техникаи беҳатарӣ; - интиҳоб ва истифодабарии воситаҳои ғимоявӣ барои беҳатарии шахсӣ ва коллектив (аҳлона) дар ҷойи корӣ; - қоидаҳои ҳифзи меҳнат, техникаи беҳатарӣ ва ҷорабиниҳои зиддисўхтор ҳангоми кор бо дастгоҳҳои барқӣ.

Руйхати адабиётҳо

1. Технология эксплуатации крана автомобильного: учебное пособие, Минск - 2018, Вавилов А. В. , Черепанов И. М.;
2. Типовая инструкция для крановщиков (машинистов) по безопасной эксплуатации стреловых самоходных кранов (автомобильных, пневмоколесных, на специальном шасси автомобильного типа, гусеничных, тракторных). РД-10-74-94 2023 год. Последняя редакция;
3. Типовая инструкция для крановщиков (машинистов) по безопасной эксплуатации стреловых самоходных кранов (автомобильных, пневмоколесных, на специальном шасси автомобильного типа, гусеничных, тракторных). РД-10-74-94 2023 год. Последняя редакция;
4. кран стреловой автомобильный КС-35714-2 (Руководство по эксплуатации КС-35714-2.00.000 РЭ);
5. краны стреловые автомобильные КС-55727-1, КС-55727-5, КС-55727-6, КС-55727-7, КС-55727-8, КС-55727-9. Руководство по эксплуатации КС-55727-1.00.00.000-11РЭ;
6. кран стреловой автомобильный “Машека” КС-3579. Руководство по эксплуатации КС-3579.00.000 РЭ;
7. кран стреловой автомобильный КС-45717А-1. Руководство по эксплуатации КС-45717А-1.00.000 РЭ;
8. кран автомобильный КС-55713-5. Руководство по эксплуатации (2011 год);
9. кран стреловой автомобильный КС-35715. Руководство по эксплуатации КС-35715.00.000 РЭ;
10. автокран Ивановец КС-5576К на шасси КАМАЗ-65115-62. Руководство по эксплуатации (КС-5576К.000.00.000РЭ);
11. автомобильный кран КС-2561Н. Техническое описание и инструкция по эксплуатации КС-2561Н ТО.